

nevidljivog Boga, početak svega, glava tijela Crkve, a koji u Evandjelju sam o sebi govori da je kralj.

Onaj kome su dati u nasljedstvo narodi i u posjed krajevi zemlje — Krist dolazi u Žrtvi u našu sredinu da nas pouči i da zagovara za nas. Primimo njegovu pouku, podložimo mu svoju volju, nastojmo da to učine i drugi pa će u svim narodima zavladati mir i jedinstvo, njegovo kraljevstvo.

Ako ovdje na zemlji budemo vojevali pod Kristovim barjakom, ako pobožno i često budemo uzimali hranu neumrlosti nema sumnje da ćemo u nebeskom dvoru s njim neprestano kraljevati.

IGNACIJE VUGDELIJA

HIMAN OTKUPLJENJU

(POSLANICA NA BLAGDAN KRISTA KRALJA)

Pored dobrih vijesti, što ih je Pavlu u rimskom prvom zatočeništvu donio predstojnik crkvene općine u Kolosima Epafra, Pavao je upozoren na lažne nauke, koje su pojedini krivi učitelji počeli sijati unutar zajednice. Ne osjećajući se sam doraslim da tome doskoči, Epafra je zamolio Pavla neka uputi vjernicima u Kolosima svoju auktoritativnu i očinsku riječ, što je apostol i učinio. Potanje mi danas ne možemo odrediti sadržaj tih zabluda, jer iz poslanice Kološanima znamo tek za istine kršćanske objave koje su suprotne lažnim naukama. Čini se, da cjelokupni svjetovni nazor kao i vjerske vježbe nisu imale za središte i stožer Kristovu osobu, nego neka druga viša, nebeska bića, duhove. Pretjerano se štuju anđeli koje su neki smatrali ne službenicima Svevišnjega, nego nekim polubogovima. Jedan bi od njih bio i Krist. Od ovih duhova treba očekivati spasenje. Uz to su neki gajili pretjeran post, mrtvenje tijela, zabranjivali piće i jelo (Kol. 1, 21, 23; 2, 16, 21). Ovaj dualistički potez narast će u 2 st. u sljedbu manihejaca.

Trebalo je Kristu odrediti pravi položaj koliko u nacrtu stvaranja svijeta toliko i u ekonomiji spasenje, tj. otkupljenju. Ovoga pitanja Pavao se dotiče i u drugim poslanicama, no njegova kristologija upravo ovdje dosiže svoj vrhunac.

Kol 1, 12 — 20.

12 (Ne prestajemo za vas moliti se Bogu...) da s radošću zahvaljujete Ocu, koji nas je učinio sposobnima da dobijemo dio baštine svetih u svjetlu.

- 13 *On nas je izbavio od tamne vlasti i premjestio u kraljevstvo ljubljenoga svog Sina,*
 14 *u kojemu imamo otkup oproštenje grijeha.*
 15 *On je slika Boga nevidljivoga, prvorodenac prije svakoga stvorenja.*
 16 *Jer je u njemu stvoreno sve, što je na nebu i na zemlji, što se vidi i ne vidi: prijestolja, ili gospodstva, ili poglavarstva, ili vlasti. Sve je stvoreno po njemu i za njega.*
 17 *On je prije svega, i sve stoji u njemu.*
 18 *On je glava tijela Crkve; on je početak, prvorodenac od mrtvih, da u svemu ima prvenstvo.*
 19 *Jer je (Bog) odlučio, da u njemu stanuje sva punina, i da po njemu pomiri sve sa sobom, učinivši mir krvlju njegovom na križu. Jedino po njemu: sve što je na zemlji i što je na nebu.*

12 Sv. Pavao podsvjesno misli na prelazak Izraela iz zemlje ropstva — Egipta i ulazak u Kanaan, gdje je svako pleme dobilo po jedan određeni mu dio. Na toj posebnoj milosti morali bi i vjernici u Kolosima poput zahvalne djece zahvaljivati. Dižući ih u položaj Božjega sinovstva, nebeski Otac im je dao ujedno i baštinsko pravo u svijetlim nebeskim visinama.

13 »Vlasti tmina« stoji nasuprot kraljevstvo »svjetlosti« ili »kraljevstvo ljubljenog Sina«. Taj veliki prelaz iz tmine na svjetlo, iz područja grijeha u kojemu vlada »bog ovoga svijeta« (sotona) (2. Kor 4, 4) u kraljevstvo ljubljenog Sina nije bio kadar izvesti nijedan čovjek; to je bio kadar izvesti samo nebeski Otac. To će Pavao nazvati »tajnom Kristovom — mysterium Christi«.

14 Da se izvede ovaj veliki prelaz, trebalo je isplatiti dug za čitavo čovječanstvo; prolivena je dragocjena Kristova krv na Križu. Posljedice su od prvorazredne važnosti: svi su ljudi primili objektivno otkupljenje, koje opet svaki čovjek sa svoje strane mora usvojiti kao dar, koji je i njemu namijenjen. Otkupljenje od grijeha ne treba tražiti od nekog drugog, pa bili to i najviši nebeski duhovi. Po dostojanstvu su oni svi niž: od Krista.

15 Stvaralačka uloga Kristova izražena u r. 15—17 okružena je recima, koji govore o otkupljenju, jer je uopće čitavo poglavlje kao neki himan otkupljenju. To znači: Da bismo mogli pravilno govoriti o otkupljenju, moramo prije govoriti

o stvaranju. Veličinu otkupljenja možemo mjeriti jedino mjerilom stvaranja. A posrednik otkupljenja nije nitko drugi nego posrednik stvaranja (Eugen Walter). Bog je po svojoj biti nevidljiv a svijet vidljiv. Između Boga i svijeta zijeva nepremostivi ponor. Bog postaje vidljiv u svijetu po svojoj slici, a to je njegov odvjeka rođeni Sin. On je slika Boga nevidljivoga, a ta slika sastoji se u njegovu sinovstvu. Slika u kojoj Bog spoznaje samoga sebe nije ništa drugo nego njegova samospoznaja, koja je u stvari druga božanska osoba. To su bitna svojstva druge božanske osobe u sv. Trojstvu. U njoj leži mogućnost vidljivog stvorenja, jer je u njoj uključeno odražavanje Božje biti. Slika ovdje označuje i sličnost i ovisnost. Bog koji je »nevidljiv« postao je upravo po svom Sinu »vidljivim« (usp. Iv. 14, 9). Krist ipak nije jedan od stvorova, on je prije svakoga stvora, koji je po njemu priveden u bitak. Kod Hebrejaca prvorođenac je imao prvenstvo dostojanstva radi prvenstva u vremenu; međutim dostojanstvo Sina Božjega potječe iz činjenice, što je on rođen prije (prototokos) svakoga stvorenja. Ovim imenom Sin je nazvan i na drugim mjestima (Rim 8, 29; Hebr. 1, 6) ali u vezi s ostalom kršćanskom braćom. Odnos Sina Božjega prema Ocu grčki Sv. Oci vide označen riječju jedinorođeni — monogenes, dočim odnos Sina prema mnogoj braći riječju prvorođeni — prototokos.

16—17 Sin Božji je djelatni i svršeni uzrok svih stvorenih stvari. »Sve je stvoreno u njemu« kao u praliku. Pavao pri tom dijeli svemir na dva dijela: na zemaljsko i nadzemaljsko područje. Ovom zadnjem pribrajaju se i duhovna bića — anđeli. No i ta bića, ma kako silna bila, svoju opstojnost zahvaljuju djelatnom uzroku — Kristu. S istog razloga ona se s njim ne mogu mjeriti. Svi stvorovi potječu od Oca kao od iskonskog vrela, dočim od Sina potječu kao od počela. Sin Božji je vječni uzorak prema kojemu su stvorena sva bića, on je živa umjetnost svega oblikovanja (H. Schell). Krist je temelj (di' autou) no ujedno i cilj (eis auton) svih stvorova. U Kristu je stvoren ne samo svemir sa svojim suncima i zvijezdama, nego i svaki čovjek kao i anđeo, pod bilo kojim nazivom: prijestolja, gospodstva, poglavarstva i vlasti. On je korjen i ujedno njihova kruna i međusobna veza. Imena spomenutih anđela nalaze se i u kasnoj židovskoj literaturi, pa nije isključeno, da je Pavao uzeo ta imena iz tog općenitog jezičnog blaga (Wikenhauser). Budući da je cjelokupno stvorenje uvriježeno (ukorjenjeno) u Kristu kao

u svom korjenu, on je na neki način »hipostaza čitavog stvorenja«. Čitavo stvorenje po njemu dobiva svoju zadnju i najuzvišeniju posvetu, budući da se na njega prelijeva pomazanje Glave. Čitavo stvorenje na najdivniji način postaje hramom Duha Svetoga... Ono postaje beskonačni himan u slavu vječnoga Oca, jer se njegova Riječ (Logos) stopila sa zvukovima stvorenja i sve njegove glasove u sebi sjedinila u jedan akord« (Scheeben). Krist je prije svega i gledom na vrijeme i gledom na dostojanstvo.

18—19 Od stvaralačnog djela Pavao ovdje prelazi na njegovo otkupiteljsko djelo, gdje on također proizvodi novo stvorenje (nea ktisis), tj. kraljevstvo nadnaravi. Krist je ne samo arhitekt i pralik stvorenja, on je ujedno i pralik svoje Crkve. Što su lažni učitelji u Kolosama mislili pod riječju »punina«, ne može se točno znati. Pavao ipak ovdje izražava, da punina moći i ljubavi Božje prebiva u Kristu bez ikakva ograničenja. To je punina bitka uopće. Izrazom: »U Kristu stanuje sva punina« apostol je htio staviti pred oči vjernicima, kako je Krist toliko bogat da mu ne treba nikakve nadopune ni s obzirom na dostojanstvo ni s obzirom učinke otkupljenja.

20 On je preuzeo ulogu posrednika između grijeshnog čovječanstva i uvrijeđenog Božjeg veličanstva. Bog je odredio (eudokesen treba popuniti!) da za izmirenje bude prolivena Otkupiteljeva krv na križu. Buntovno stvorenje je podloženo Božjoj vlasti, nastao je mir između Stvoritelja i stvorova. U Kristu svi stvorovi imaju svoj korjen, svoj zavičaj, stoga oni u njemu dobivaju i jedini mogući pravi međusobni odnos. Kao što braću i sestre povezuje jedno isto majčinsko krilo iz kojega su potekli, tako isto i stvorovi u ovom zajedničkom vrelu (porijeklu) imaju mogućnost pravog međusobnog odnosa. Braća i sestre ne mogu se više povratiti u ono vrijeme i u ono krilo, (Iv 3, 4), no što je kod ljudi nemoguće, to nije kod Boga nemoguće. Onaj koji je međusobni odnos stvorova najuže sobom povezao, taj ih je kadar pomiriti s Bogom i međusobno. To je njegova bitna uloga u povijesti ekonomije spasenja. On se izdiže kao nova glava nad razjedinjenim udovima. Poslanica Efežanima (1, 10) tu će upotrebiti riječ anakefalaio-sasthai — ponovno stavljanje glave. Pomirba ima kozmičke dimenzije: ono što je na zemlji, tj. ljude, koji su prolijevanjem Kristove krvi dobili oprostjenje i tim izmireni s uvrijeđenim nebeskim Ocem. Ako ovdje pribrojimo i neživo stvorenje, treba se sjetiti Pavlove posl. Rim 8, 20—22, gdje je

izraženo »uzdisanje i jecanje« svih stvorova zbog ropstva propadljivosti, u koje su upali, kao i čežnja za danom proslave djece Božje.

Teže je shvatiti izraz: Ono što je na nebu. Čiste duhove ne treba pomirivati a pale duhove nemoguće je pomiriti. Pomirbu (apokatalasssein) možemo shvatiti kao uspostavu reda, koji je bio na neki način narušen, ukoliko je trpeći Spasitelj s obzirom na izvanjsku slavu bio niži od anđela, koji ne trpe (usp. Ps 8, 6 sl. i Hebr 2, 9). Uskrснуćem prvorodenoga od mrtvih taj je red uspostavljen. Uzrok poremećaja ne treba tražiti kod anđela nego kod praroditeljskog grijeha (Wikenhauser).

O. FRANJO CAREV

MJESTO KOLODVORSKIH MISIJA

(Što bismo mogli učiniti za naše vjernike koji sele?)

Mi nemamo »kolodvorskih misija« gdje bi nam sestre i katoličke gospođe dočekivale na stanici djevojke sa sela što dolaze u grad da služe ili da traže posao pa ih odvodile u domove i prihvatilišta i tražile im mjesto. Nemamo ni »djetićkih društava« po njemačkom Kolpingovu sistemu da nam se brinu šegrtima za smještaj i kršćanski odgoj. Nemamo ni »Društva sv. Rafaela« za iseljenike. Nešto smo od toga u prijašnjim decenijima imali, ali sve su to bili samo rudimenti, počeci, fragmentarne poluakcije: više zapravo ideje i eksperimenti nego akcije.

Nemamo na većem dijelu naših župa ni pravih, modernih, pastoralnih kartoteka, iako bismo barem njih mogli imati: da nijesmo, ovako, kako smo, bespomoćni, a pomalo i lijeni.

Ali imamo zato svagdje župske matice. I u njima ubilježene sve svoje župljane. A imamo i problem selidbe: sa sela u grad i iz grada u grad. Problem aktualan, vruć, općenit. Hiljade se naših ljudi svake godine podižu sa svojih djedovskih selišta i odlaze »u svijet«, trbuhom za kruhom. I iz mrtve provincije; i sa patrijarhalnog sela. Sele katkada čitave obitelji, a sele još češće pojedinci: najviše mladići, djevojke, mladi bračni parovi.

A sele nam obično bez ikakve ozbiljne evidencije s naše strane; onako »na sreću«. Bez plana, bez upute, bez savjeta, bez preporuke, bez pomoći. Kao »grlom u jagode«. Šta im Bog i sreća dadne! Jedini tko im nešto kaže, to su mati i otac,